

УДК 94(477)“1914”

© Андрій ТАРАСОВ

ПРОПАГАНДА БЛАГОДІЙНОСТІ НА КОРИСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ У ПРЕСІ м. ОДЕСИ (ЛИПЕНЬ – ВЕРЕСЕНЬ 1914 р.)

Проаналізовано пропаганду благодійності в одеській пресі на користь російської імператорської армії на початку Першої світової війни. Простежено ідею необхідності та справедливості війни як умови широкого залучення городян до благодійності. Визначено основні форми допомоги армії та її отримувачів. Вказано на роботу редакції газет на цьому етапі як на центри пропагування допомоги армії.

Ключові слова: Перша світова війна, благодійність, одеська преса, поранені воїни, громадськість.

Однією з виразних тенденцій у роки Першої світової війни стала активізація громадських об'єднань, зокрема у сфері медико-санітарної допомоги.

На території Наддніпрянської України до таких насамперед належали: Всеросійський союз міст допомоги пораненим та хворим воїнам, Всеросійський земський союз допомоги хворим і пораненим воїнам та інші громадські організації, діяльність яких стала предметом багатьох досліджень. Перші статистичні та аналітичні відомості були підготовлені самими організаціями та їхніми підрозділами на місцях ще в роки Першої світової війни [1; 2].

Радянський період у дослідженні проблем Першої світової війни збагатився передусім працями військової історії. Водночас наявний спадок радянської та західної історіографії дає змогу сучасним дослідникам говорити про Першу світову війну як про «забуту війну». Як наслідок, доволі широке коло проблем залишилося поза увагою вітчизняних дослідників.

Приємно відзначити, що на сучасному етапі в цьому напрямі спостерігаються помітні зрушення. У 1990-х рр. розпочато низку нових напрямів досліджень. Серед них чільне місце посідає й питання «антропологічного виміру війни», зокрема й визначення ролі громадських організацій.

Так, дослідженню діяльності громадських організацій у роки Першої світової війни було присвячено роботи О.М. Доніка, П.П. Щербініна, П.В. Кліщинського та інших [3; 4; 5; 6].

Особливу увагу діяльності саме громадських організацій приділила в своїх роботах Н.І. Загребельна [7; 8].

Відзначення 100-річчя від початку Першої світової війни значно активізувало увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників із цієї проблеми. Це стосується і наукових досліджень, і публікацій історичних джерел. Так, Інститут історії України НАН України в 2015 р. видав збірник документів, у тому числі і з питань діяльності громадських об'єднань у роки Першої світової війни [9].

Звичайно, окремі аспекти роботи цих товариств потребують подальшого дослідження. Відомо, що діяльність громадських об'єднань була успішною, зокрема за рахунок інформаційної підтримки місцевих газет, які виступали ланкою, що поєднувала громадськість із нагальними потребами армії. Особливо важливою була така робота на початку війни, коли загальноросійські громадські об'єднання лише розгортали свою діяльність.

У своїй науковій розвідці автор поставив за мету охарактеризувати діяльність газет м. Одеси у сфері пропаганди благодійності на користь потреб армії.

Типовими влітку 1914 р. стали публікації в місцевих газетах м. Одеси детальних характеристик міжнародних новин із Балканського півострова. Такі репортажі супроводжувалися картами, портретами сербських та російських військових керівників. Особливе місце в матеріалах газет посіла антинімецька та антиавстрійська пропаганда.

Серед найпоширеніших форм такої пропаганди були також і карикатури на правителів Німеччини та Австрії. Головна теза полягала в тому, що Російська імперія виступає за мир проти агресора. Відповідно союзники, особливо серби – як слов'янський народ – зображувались у позитивних тонах, австрійці та німці – у вкрай негативних.

20 липня 1914 р. (тут і далі – за старим стилем) у газеті «Одесский листок» була опублікована карикатура на очільника Австрії: «Я із задоволенням готовий схилити голову перед ідеєю миру». Австрійський правитель тримає відрізану голову Олександра III перед колоною з написом латиною «рах» [10, 2].

За допомогою карикатур часто висвітлювалися й військові проблеми австрійських та німецьких військ, зокрема й на західному фронті. Тривала оборона бельгійського м. Льеж супроводжувалася карикатурою, де німецькі військові зображувались у вигляді тарганів, які приклеїлися до карти з назвою м. Льеж. Карикатура називалася «Липкий папір для прусаків» [11, 2]. Прийом у пропаганді, де люди зображувалися у вигляді неприємних тварин або комах, став типовим і в період Другої світової війни. У такий спосіб відбувалася дегуманізація ворога.

Окрім такого прийому, активно використовувалися сюжети про звірства ворога. Наприклад, застосування розривних куль типу «дум-дум» й особливо

звірства проти дітей. Так, у додатку до № 211 «Одесского листка» від 10 серпня 1914 р. вміщено інформацію про розстріл німцями французьких «хлопчиків-розвідників» [12, 2].

Цілком прогнозованими були такі заклики в газетних матеріалах: «Їду бити німців!» [13, 2]. У цих словах відчувається ціла гама бадьорості та впевненості в необхідності війни заради знищення війни і в кінцевій перемозі російської зброї.

Загальне піднесення в російському суспільстві підтримувалось і думкою про швидку перемогу.

Упродовж серпня 1914 р., після перших успішних військових дій російської армії, простежуються за матеріалами преси саме такі настрої.

Традиційними залишалися карикатури. 23 серпня 1914 р. в газеті «Одесский листок» поміщено карикатуру із грою слів про білий прапор:

«Німець – О, я ніколи не «выброшу» білого прапора!

Росіянин – Так, не раджу «выбрасывать», тому що він тобі дуже скоро знадобиться» [14, 2].

У газеті також розміщувалися розповіді солдатів про війну. 19 серпня 1914 р. в газеті було повідомлення про дисципліну австрійських військ: «Дисципліни серед австрійських військ абсолютно немає. При найменшому натискові з нашого боку австрійці рятуються втечею» [15, 4].

Наприкінці серпня 1914 р. в газеті з'явилася навіть окрема рубрика «Розповіді поранених». 26 серпня 1914 р. поранений солдат, який прибув в Одесу, повідомляв: «Втрати в нас були дуже невеликі, а між тим, ми просувалися вперед буквально по трупах австрійців» [16, 2].

Антинімецька та антиавстрійська політика в Російській імперії призвела до закриття низки громадських об'єднань. Постановою одеського градоначальника І. Сосновського на час військових дій в Одесі були закриті всі німецькі та австрійські товариства. «Одесский листок» від 19 серпня 1914 р. повідомляв про закриття «тов-ва св. Климента, німецького гімнастичного товариства «Турнъ Ферейнъ», тов-ва студентів-німців, Євангельського тов-ва молодих людей «Odessauer Zeitung», австрійсько-угорського благодійного товариства» [17, 2].

Тісні економічні зв'язки Російської імперії з Німеччиною після початку війни суттєво позначилися на економіці. За матеріалами періодичної преси, городяни м. Одеси першими дізнавалися про різні конфіскації майна німецьких компаній. Якщо на початку липня 1914 р. першу сторінку газети «Одесский листок» займала реклама одеського магазину автомобілів фірми «Бенц і Комп», то вже 29 липня 1914 р. в цій же газеті вийшло повідомлення про конфіскацію більш ніж 25 автомобілів магазину Бенц та «шин німецької фірми «Континенталь»» [18, 4].

Деякі товари було вкрай важко замінити, тому газети виходили з відповідними зверненнями («До чуток про електричний голод»). Так, на початку війни припинилося постачання німецьких ламп. Московський виробник електричних ламп фірма «Стандарт» змушена була писати латиною

свою назву, адже населення прагнуло купувати виключно німецькі лампи. Крім того, виробник, користуючись ситуацією, підвищив ціни на 25 к.

В одеській газеті, попри все, лунали заклики купувати вітчизняне: «Між іншим, наші, російські, лампочки ні в чому не поступаються закордонним за якістю» [19, 3].

Пропаганда давала результати. Матеріали газет фіксують численні прояви неприязні в міському побуті саме за національною ознакою. Враховуючи відсоток німців у Російській імперії, зокрема в Одесі, подібне було неминучим. Так, у серпні 1914 р., за інформацією місцевої преси, одна з дам підказала «чистильнику взуття, що перед ним німець... Я не дозволю, щоб у такий час російський робочий чистив взуття німецькому буржуа» [15, 4].

Аналіз публікацій місцевої преси дає змогу простежити зміну моди з початком війни. Так, одеські газети повідомляли, що «ті, хто носив вуса а la Вільгельм, змінили вигляд вусів» [13, 2]. І такі випадки траплялися доволі часто.

Певна частина одеситів навчалася в німецьких закладах освіти, деякі відпочивали на німецьких курортах і на початок війни не встигли повернутися додому. І для них повернення на Батьківщину стало проблематичним. Російські газети вийшли під заголовком «Ставлення до росіян на німецьких курортах». Так, одеська газета за 2 серпня 2014 р. повідомляла про повернення жінок і про побиття та знущання над чоловіками [20, 2].

Ще однією цікавою формою підтримки думки про «справедливість» війни стало проведення недільних історичних лекцій, що доводили «російську приналежність Галичини». Ці події анонсувалися й висвітлювалися в місцевій пресі. 26 серпня 1914 р. таку лекцію було прочитано в університеті, а зібрані на лекції кошти надійшли на користь поранених та сімей запасних [21, 4]. Газети містили заклики: «Допоможіть рідній Червоній Русі» [22, 1].

Союзицькі країни, на відміну від Німеччини та Австро-Угорщини, отримали суттєву інформаційну підтримку. Вона виражалася в публікації інформації про країни-союзники. Зокрема, в 1914 р. редакція газети «Одесский листок» для передплатників видала «особливий додаток. Національні гімни (ноти та текст) Росії, Франції, Англії, Бельгії, Сербії, Чорногорії та Японії» [23, 1].

Численними закликами на зразок «Допоможіть жителям Сербії, які стікають кров'ю!» – рясніли газети цього часу [22, 1].

Загалом можна стверджувати, що відповідно до матеріалів місцевої преси пересічний підданий Російської імперії мав стійке переконання про справедливість та необхідність війни.

Аналіз повідомлень преси є переконливим свідченням того, що заклики про благодійність на користь поранених знаходили жвавий відгук серед городян м. Одеси.

Благотворні пожертви призначалися переважно трьом категоріям громадян: сім'ям запасних (родинам, дітям), пораненим і хворим військовослужбовцям, а також військовослужбовцям на фронті.

Від кінця липня 1914 р. у місцевій газеті фіксуються надходження пожертвувань від приватних осіб на користь родин запасних. Окрім приватних осіб, пожертвування здійснювали різноманітні товариства, установи, колективи пароплавів тощо.

Окремо слід звернути увагу на форми пожертвувань. Дослідження місцевої періодики свідчить про їхнє розмаїття. Насамперед внески здійснювалися безпосередньо грошима. Це могли бути як разові пожертвування, так і регулярні. Так, газета «Одесский листок» від 29 липня 1914 р. повідомляла, що «міщанська управа запропонувала всім службовцям вносити щомісячно з власної платні на користь родин запасних, призваних на дійсну службу, тим, які отримують до 50 руб. в місяць, – по одному відсотку, а тим, хто отримує більше, – по два відсотки» [24, 3]. Одеська преса постійно публікувала повідомлення про надходження коштів від певних осіб, установ чи підприємств. У такому випадку редакція місцевої газети ставала організаційним центром збору такої допомоги.

Таких повідомлень було досить багато, зокрема й від директора Міського театру «половина збору з концерту в міському саду 328 р. 28 к.» [25, 4]. «Одеське товариство любителів полювання зібрало зі своїх членів більше 300 рублів на користь поранених» тощо [26, 2].

Достатньо яскравою була акція з пожертвування золотих весільних каблучок, що мала загальноросійський характер. У номері за 30 липня 1914 р. вміщено статтю про жертвування мешканцем м. Одеси весільної каблучки на ім'я дружини командувача військ Р.П. Нікітіної [27, 3].

Процес збору коштів був достатньо масовим і водночас неконтрольованим. Останнє створювало умови для зловживань. Задля впорядкування збору допомоги розглядалася пропозиція щодо запровадження «чекових книжок із найменуванням товариства та цілі збору» [28, 4]. Такі книжки мали бути розміщені по всіх торгових, промислових, банківських підприємствах, вокзальних касах, а також у ресторанах, кав'ярнях, лавках, ілюзіонах тощо та мати номінал від 1 к. до рубля.

Ще однією формою збору допомоги в Російській імперії став випуск «Благодійних марок 5 коп. Воїнам та їхнім родинам 1914 р.». Інформацію про цю акцію було розміщено й в одеській пресі [29, 4].

Окрім грошової допомоги, видавалися також різноманітні речі, надавалися послуги, виділялися приміщення тощо.

Одним із найбільш гострих питань початку війни було надання житла для сімей запасних. Газета «Одесский листок» на своїх шпальтах не раз порушувала цю проблему [30, 4]. Зокрема, мешканцям м. Одеси пропонувалося надавати в розпорядження сімей запасних свої літні дачі [31, 3].

Достатньо широкою була допомога у сфері надання безкоштовних послуг. Матеріали одеської преси дають змогу стверджувати, що молодь долучалася до соціально важливих заходів. Так, 7 серпня 1914 р. газета «Одесский листок» повідомляла про збір «учнівської молоді, яка безкоштовно буде займатися

та репетирувати дітей запасних» [32, 2]. 13 серпня 1914 р. в газеті вміщено повідомлення зубного лікаря Ф.Д. Зіля про відкриття «безкоштовного прийому на лікування та видалення зубів під анестезією (без болю) для членів цих товариств (товариства запасних. – Авт.)» [33, 2].

Схожі повідомлення трапляються й про надання квитків до лазень, а також власних автомобілів для перевезення поранених від залізничної станції до лазаретів (Одеське автомобільне товариство), прання білизни для потреб Червоного Хреста (пральня «Р.о.п.и.т.») та багато іншого.

Окремо розглядалося питання про придбання необхідних для поранених військовослужбовців речей. До цього процесу було залучено широкі верстви населення м. Одеси.

9 серпня 1914 р. в газеті повідомлялося про дозвіл градоначальника раді гімнастичного товариства «Сокіл» заснувати майстерні для пошиття білизни для хворих та поранених російських воїнів [34, 2]. Учнівську та студентську молодь було активно залучено до «щипання корпії», необхідної для виготовлення перев'язувальних матеріалів.

Окремі компанії надавали в розпорядження необхідні матеріали чи товари. Так, компанія «Зінгер» виділила машини для шиття «в необмеженій кількості» та ін. [25, 4].

Уже на початку війни Одеса стала містом, яке прийняло велику кількість поранених та хворих військовослужбовців. Саме тому одним із головних завдань стала організація лазаретів та шпиталів. Слід відзначити активну допомогу громадськості міста та міської влади щодо організації процесу медичної допомоги військовослужбовцям.

Газета «Одесский листок» від 11 серпня 1914 р. повідомляла про утворений «дамський комітет, який приступив до влаштування в місті Одесі лазаретів для поранених військових чинів» [35, 4]. Особливим центром такої допомоги стало одеське відділення товариства Червоного Хреста.

Матеріали одеської преси дають змогу відстежити пожертвування грошей на організацію лазаретів як приватними особами, так і окремими установами. Активно долучився до організації військових госпіталів і граф Толстой. У власному маєтку в Херсонській губернії він розмістив лазарет для 40 легко поранених воїнів [36, 3].

Різноманітні товариства чи приватні особи, які були менш заможними, могли налагодити допомогу на одне чи два ліжко-місця.

Закордонні організації та установи, що діяли в Одесі, також долучалися до цієї роботи. Так, комітет допомоги пораненим російським воїнам було відкрито при грецькому генеральному консульстві [37, 4].

Окрім грошових пожертвувань, у м. Одесі було відкрито курси для догляду за пораненими. Так, від 21 серпня 1914 р. газета «Одесский листок» повідомляла про відкриття «тритижневих курсів для догляду за пораненими, організованих станцією “швидкої допомоги”» [38, 3].

Окрім станції швидкої допомоги, активно долучалися до догляду за пораненими і студенти медичного факультету Новоросійського університету. Обговорювалися питання дострокового випуску студентів медичного факультету у зв'язку з нестачею лікарів. Студенти, які навчалися, пропонували свої послуги як фельдшери та санітари [39, 3].

У серпні 1914 р. ця робота отримує організаційне оформлення, сконцентроване в руках міського комітету за головуванням Р.П. Нікітіної, дружини керівника Одеського військового округу.

Таким чином, ретельний аналіз матеріалів одеської преси кінця липня – вересня 1914 р. дає змогу стверджувати про небувале піднесення волонтерського руху. Саме громадськість першою відгукнулася на актуальні потреби армії. Слід зазначити, що газети зіграли значну роль в означеному процесі. Важко не помітити наявності потужної антинімецької та антиавстрійської пропаганди. Основними напрямками такої діяльності стало формування негативного образу ворога, з одного боку, та переваг російської зброї – з другого. Ідея необхідності та справедливості ведення війни стала лейтмотивом значної кількості публікацій наприкінці літа 1914 р. Утвердження цієї ідеї було необхідною умовою залучення громадськості до благодійності на користь армії.

Громадськість м. Одеси долучалася на початку війни до допомоги сім'ям запасних, а також пораненим та хворим воїнам та військовослужбовцям на фронті. Доброчинну допомогу здійснювали як приватні особи, так і окремі установи, організації та підприємства. Форми такої допомоги були досить різноманітними: грошові пожертвування, збирання речей, надання безкоштовних послуг тощо.

Місцеві газети на першому етапі виступили своєю організаційною ланкою між громадськістю та армією. Надалі така допомога отримала організаційне оформлення як у межах міста, так і всієї імперії.

Проведений аналіз матеріалів преси потребує подальшого дослідження. Так, окремо слід звернути увагу на надання допомоги російській армії різноманітними національними товариствами.

Джерела та література:

1. *Краткий обзор деятельности Всероссийского земского союза на Западном фронте 1915 – 1917 гг.* – М.: Т-во скоропеч. А.А. Левенсонъ, 1918. – 228 с.
2. *Державний архів Дніпропетровської області.* – Ф. 817. – Оп. 1. – Спр. 1.
3. *Донік О.М. Гуманітарна складова діяльності Союзу міст в Україні у роки Першої світової війни* // *Перша світова війна й Україна (до 100-річчя початку Великої війни): тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю, Київ – Черкаси, 25 – 26 вересня 2014 р.* / редкол.: В.А. Смолій та ін. – К.: Інститут історії України, 2014. – 151 с. – С. 69 – 71.
4. *Донік О.М. Громадська благодійність в Україні в роки Першої світової війни* / *О.М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* – 2005. – № 9. – С. 61 – 86.

5. Щербинин П.П. Особенности призрения увечных воинов в России в XVIII – начале XX вв. / П.П. Щербинин // Военно-историческая антропология. Ежегодник 2003 – 2004. – С. 381 – 398.
6. Кліщинський П.В. Правобережна Україна в роки Першої світової війни: соціально-економічний та громадсько-політичний аспекти (1914 – лютий 1917 рр.) Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / П.В. Кліщинський / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 20 с.
7. Загребельна Н.І. Велика війна: українство і благодійність (1914 – 1917 рр.) Громадські гуманітарні організації України в роки Першої світової війни: дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Н.І. Загребельна / Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. – К., 2004. – 244 с.
8. Загребельна Н.І. Благодійницька діяльність освітян Київського навчального округу в роки Першої світової війни. Ніна Іванівна Загребельна // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. / Ред. кол.: О.П. Реєнт (гол. редкол. Інститут історії України. – Вип. XXIII. – К.: Інститут історії України, 2014. – 318 с. – С. 182 – 186.
9. Велика війна 1914 – 1918 рр. і Україна. У 2-х кн. – Кн. 2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.С. Великочий, В.Ф. Верстюк, О.І. Гуржій, О.В. Добржанський, І.А. Коляда, М.В. Кугутяк, С.В. Кульчицький, О.Є. Лисенко (заст. відп. ред.), В.М. Литвин, О.С. Онищенко, Р.Я. Пиріг, О.П. Реєнт (відп. ред.), О.С. Рубльов, В.Ф. Солдатенко, Ю.І. Терещенко, О.А. Удод, В.В. Шевченко, О.Ю. Кириєнко (відп. секр.). НАН України. Інститут історії України. – К.: ТОВ «Видавництво “КЛІО”», 2015. – 800 с.
10. Одесский листок. – 1914. – № 190 (20 июля). – С. 2.
11. Одесский листок. – 1914. – № 202 (1 августа). – С. 2.
12. Одесский листок (приложение). – 1914. – № 211 (10 августа). – С. 2.
13. Одесский листок. – 1914. – № 211 (10 августа). – С.2.
14. Одесский листок. – 1914. – № 224 (23 августа). – С. 2.
15. Рассказ участника войны // Одесский листок. – 1914. – № 220 (19 августа). – С. 4.
16. Одесский листок. – 1914. – № 227 (26 августа). – С. 2.
17. Одесский листок. – 1914. – № 220 (19 августа). – С. 2.
18. Одесский листок. – 1914. – № 199 (29 июля). – С. 4.
19. К слухам об электрическом голоде // Одесский листок. – 1914. – № 203 (2 августа). – С. 3.
20. Обращение с русскими на германских курортах // Одесский листок. – 1914. – № 203 (2 августа). – С. 2.
21. Лекция проф. Линниченко // Одесский листок. – 1914. – № 227 (26 августа). – С. 4.
22. Одесский листок. – 1914. – № 343 (20 декабря) – С. 1.
23. Одесский листок. – 1914. – № 223 (22 августа) – С. 1.
24. В помощь запасным // Одесский листок. – 1914. – № 199 (29 июля). – С. 3.
25. Одесский листок. – 1914. – № 206 (5 августа). – С. 4.
26. Одесский листок. – 1914. – № 225 (24 августа). – С. 2.
27. Национальное кольцо // Одесский листок. – 1914. – № 200 (30 июля). – С.3.
28. Помощь запасным // Одесский листок. – 1914. – № 202 (1 августа). – С. 4.
29. Одесский листок. – 1914. – № 222 (21 августа). – С.4.
30. Семейства запасных и квартирный вопрос // Одесский листок. – 1914. – № 211 (10 августа). – С. 4.
31. Вниманию дачевладельцев // Одесский листок. – 1914. – № 199 (29 июля). – С. 3.
32. Одесский листок. – 1914. – № 208 (7 августа). – С. 2.
33. Одесский листок. – 1914. – № 214 (13 августа). – С. 2.
34. Одесский листок. – 1914. – № 210 (9 августа). – С. 2.

35. *Помощь раненым // Одесский листок. – 1914. – № 212 (11 августа). – С. 4.*
36. *Одесский листок. – 1914. – № 227 (26 августа). – С. 3.*
37. *Одесский листок. – 1914. – № 221 (20 августа). – С. 4.*
38. *Курсы «скорой помощи» // Одесский листок. – 1914. – № 221 (20 августа). – С. 3.*
39. *Одесский листок. – 1914. – № 229 (28 августа). – С. 3.*

© Андрей ТАРАСОВ

ПРОПАГАНДА БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТИ В ПОЛЬЗУ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ И ИХ СЕМЕЙ В ПРЕССЕ г. ОДЕССЫ (ИЮЛЬ – СЕНТЯБРЬ 1914 г.)

Проанализирована пропаганда благотворительности в периодике г. Одессы в помощь российской императорской армии. Автор прослеживает идею необходимости и справедливости войны как условия широкого привлечения горожан к благотворительности. Определены основные формы помощи армии и ее получателей. Указывается, что редакции газет на начальном этапе войны были важными центрами пропаганды помощи армии.

Ключевые слова: Первая мировая война, благотворительность, одесская пресса, раненые воины, общественность.

© Andrii TARASOV

PROMOTION OF CHARITY FOR RUSSIAN IMPERIAL ARMY AND HIS FAMILIES IN THE ODESSA`S PRESS (JULY – SEPTEMBER 1914)

Promotion of charity for Russian imperial army in the Odessa`s press has analyzed. The author has traced the idea of the necessity and righteousness of the war as condition for wide attraction of townsfolk for charity. Basic forms of help for army and recipients of help have defined. This forms were different: donations of money, as volunteers in hospitals, tailoring for army and injured soldiers, making bandage, housing for soldiers and their family and other. Newspapers in the first stage of war were important centres promotion of help for army. They were link between army and society.

Key words: World War I, charity, Odessa`s press, military wounded, public.